

ALTIJD DORST

HERINNERINGEN VAN EEN WEES AAN DE JAREN 1904-1922

In 1974 schreef Wieske den Hollander-Jurgens op 74-jarige leeftijd haar herinneringen aan haar tijd in het Heilige Geest Weeshuis in een schriftje, waaruit de volgende citaten:

'Toen ik [in 1904] op de arm van mijn tante Threes naar het weeshuis werd gebracht, gilte ik nog: 'Ikke niet naar het weeshuis toe'. Maar ja, er zat niet anders op. Ik kwam in de kinderkamer terecht. Van de eerste twee jaar daar, herinner ik mij niet veel meer. Ik ging nog niet op school, ik hoorde bij de kleintjes, ook wel de 'gedrochten' genoemd. Dat vond je toen heel gewoon. Mijn zusje en broertje waren toen ook in die kinderkamer. We sliepen met jongens en meisjes samen op een grote slaapzaal, waar een klein hoekje was afgeschermd voor de kindermoeder. 's Ochtends waren we vaak vroeg wakker, maar o, wee, als je dan begon te praten. Dan moest je bij het bed van de kindermoeder komen en kreeg je met een slangetje op je blote billen, anders zou haar hand pijn doen. Maar wij voelden het goed!

Ik weet ook nog goed dat de kapper in het huis kwam. We werden allemaal gemillimeterd tegen de luizen. Heel kaal, maar als kind had je daar geen erg in.

Ook kwam er wel eens een dame van het bestuur die voor ons piano ging spelen. Ik vond dat heel mooi. Er was vaak een verhaaltje bij over muisjes, die hoorde je dan op de piano trippelen. Dat vertelde zij en je hoorde dat ook.

Wij werden naar school gebracht door een opzichter, die bij de jongens was. Wij moesten dan op de plaats twee aan twee in een rij gaan staan en dan werden we geteld. Dat ging met een klap op je schouder, en die was niet mis! O, wee als je school moest blijven (gelukkig is dat niet zo veel gebeurd), dan stond de opzichter op de plaats al naar je uit te kijken! Het was niet zo maar een plaatsje, maar een ruimte van tientallen meters lang. Je hoorde dan die schreeuw van die opzichter, dat je bij hem moest komen. Dan wist je het wel!

Toen ik tien jaar werd, ging ik naar de meisjeskant. Een groot gebeuren vond ik dat je nu water mocht drinken. In de kinderkamer kregen wij nooit geen water, alleen bij de

boterham een heel klein kroesje melk. Wat heb ik vaak een dorst gehad, heel erg. Ik zag mijn zusje Geertje wel in de tuin, waar we speelden. Dan vroeg ik haar om water, maar dat mocht niemand zien. Ik ging dan naar de WC en dan kwam Geertje met een kroesje water onder haar schortkleed. Het was een druppel op een gloeiende plaat. Ik had altijd dorst. Je kreeg heel weinig vocht, omdat ze bang waren dat je in je bed zou plassen, wat bij mij nooit gebeurd is.

Op zaterdagmiddag en zondag mocht je naar familie. Als we dan weer thuiskwamen, werd je gecontroleerd of je geen etenswaar of andere dingen bij je had. Dat mocht namelijk niet. Ik nam wel eens een stuk brood mee. Dat stopten we dan in onze onderbroek, die sloot onder de knie af met bandjes. Dus je kon het nooit verliezen. Bij thuiskomst ging ik dan naar de WC om het op te eten.

Je had een meisjeskant en een jongenskant, dat heette zo, en die keken beiden op een grote plaats uit. Ik schrijf uitkijken, maar bij de meisjeskant was het onderste gedeelte van de ramen van matglas. Wij konden dus niet op de plaats uitkijken, de jongens wel. Waarom dat was, heb ik nooit bij stil gestaan. Het was zo, en daarmee uit!

Na de lagere school mocht ik naar de meisjesschool, maar daar is niets van terecht gekomen. Ik ging met nog een ander meisje, maar wij hadden helemaal geen begeleiding. Niemand die ons hielp met ons huiswerk. We zaten op de naaikamer huiswerk te maken, terwijl de andere meisjes onder het naaien uit volle borst liedjes zongen.

Toen ik ongeveer 16 jaar was, werd ik in de keuken geplaatst bij mijn elfjaar oudere zuster Theresia, die daar een baan had als keukenjuffrouw. Als je 16 jaar was geworden, moest ons haar omhoog. Wij kregen dan een muts op met keelbandjes. Die mutsen waren geplooid met vijf lagen brede tule rondom de muts,

heel mooi. Het was een heel karwei, want wij moesten onze muts zelf plooiën. Als weeskind hadden we ook allemaal een nummer. Ik had nummer 738. Dat stond op de linkermouw van onze zwarte jurk, die wij zondags droegen, heel klein en fijntjes gemerkt.

In het huis was een directeur en directrice en die hadden een zoon, Hendrik, waarmee ik was opgegroeid. Zij hadden een poes, die 'Moortje' heette, en vaak in de keuken kwam. Op een keer kwam meneer Hendrik de keuken in en vroeg of ik Moortje op zijn kamer wilde brengen als hij in de keuken kwam. Dat vond ik heel gewoon. Dus ik met Moortje naar boven. Hij knutselde nogal met toestellen om seinen op te vangen, en vroeg of ik ook eens wilde luisteren. Ik vond er eigenlijk niks aan, aan die seinen, maar we hebben nog even wat gepraat. Toen kreeg ik ineens een liefdesverklaring. In die dingen was ik toen niet erg thuis. Enfin, het is een vreselijke toestand geworden, want ondertussen kwam zijn moeder naar boven op zijn kamer en schrok zich een hoedje! Ik werd weggestuurd en moest naderhand bij haar komen. Ik moest het uitmaken, terwijl er eigenlijk niets aan de hand was. Zij stuurde mij weer naar hem toe, en ik vertelde het hem. Maar hij wilde daar niets van horen. Hij schreef mij brieven. Die werden op een afgesproken plaats neergelegd. Ik vond het wel leuk, maar verder ook niet. Het einde van het liedje was, dat ik hem niet meer schreef, zodoende ging het de doofpot in. Er is nog heel wat aan te pas gekomen, maar dat kan ik zo één, twee, drie niet vertellen. Ik werd door zijn vader en moeder geminacht, wat ik heel goed voelde.

De eerste mei, dat was een feestdag voor een meisje van twintig jaar. Dan verlieten wij namelijk het weeshuis en gingen wij het leven in. Dat was wat: Je weeshuiskleren uit, en burgerkleren aan!'

23 september 1974

Wieske den Hollander-Jurgens